

Versenyképesség

Főszerkesztői beköszöntő

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: B20, N01

Kulcsszavak: gazdaságpolitika, társadalompolitika, Magyarország

A 2010 után újjászervezett magyar gazdaságpolitika a külső gazdasági környezet romlása ellenére is jól teljesít. Képes a gazdasági növekedés és a pénzügyi egyensúly fenntartására, mindemellett a foglalkoztatottsági ráta folyamatosan emelkedik, továbbá egy 10-12 százalékos béremelés évről évre állandósulni látszik. Tehát jó a kormányzati pénzügypolitika, a Magyar Nemzeti Bank monetáris politikája pedig stabilitást és növekedést támogat. E két fő pénzügyi ág az ország gazdasági függetlenségét és biztonságát garantálja, kézben tartja. A jegybank alkalmas arra is, hogy – szabályozási mechanizmusain keresztül – a teljes kereskedelmi banki szektort a nemzetgazdaság és a társadalom érdekei szerint „mozgassa”. Ezen összehangolt intézkedések hatására folyamatosan csökken az államadósság, pénzbőség van a gazdaságban, szemlátomást emelkedik a lakosság életszínvonala, életminősége, amelyet a kormány családvédelmi-otthonteremtési intézkedései csak tovább bővítenek. A világgazdaság erőtereiben lejátszódó átrendeződéseket is jól „leképezi” Magyarország, vagyis a javára fordítja, így igen nagy mértékben semlegesíti az Európai Unió hibáit, túlzó elvárásait, egyidejűleg Oroszországot és a Távol-Kelet országait a magyar nemzetgazdaság külgazdasági és tőkeinvestíciós folyamataiba emeli.

Az 1980-as évek vége felé a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen, amikor a szocialista tervgazdasági rendszer növekedési ütemének és az életszínvonal stagnálásának körülményeit magyarázták, rendre arra hivatkoztak, hogy egy elért magas szintről már nehezebb még feljebb jutni, mint egy alacsony bázisról, mondhatni a semmiről elmozdulni. Mint tudjuk, ez a tantétel annak idején a hibákat, a problémákat rendszerszinten megoldani nem képes gazdaságpolitika tehetetlenségét volt hivatott megmagyarázni. A 2010 utáni Magyarországon e stagnáló-visszaeső státusz azonban nem jellemző, sőt az ellenkezője, hiszen a gazdaságunk lendületben van, ám a közel három évtizeddel ezelőtti magyarázat egyes elemei elgondolkodtatóak.

Magyarország 2010 után növekedési fázisban van. A szó gazdasági és társadalmi értelmében egyaránt. De valamennyien tudjuk, hogy ez a növekedési ütem s a vele járó szociális expanzió egy idő után lelassulhat. Ezt azonban nem „várhatjuk be”, nem hagyatkozhatunk majd a begyűrűző inflációra, kedvezőtlenülé váló nemzetközi körülményekre,

nem menekülhetünk a múlt fetisizálásába. Nekünk most kell a gazdaságpolitikánkat úgy alakítani, hogy 5 év múlva, 10 év múlva és még tovább versenyképes legyen, s általa a társadalom anyagi jóléte folyamatosan emelkedjen. Tehát nem lehet megoldás, mint ezelőtt harminc évvel, hogy majd a korábbi (azaz a jelenlegi) magas bázisra, a kedvező eredményekre hivatkozunk, s széttárjuk a karunkat. A gazdaságpolitikánk lényege abban kell hogy álljon, hogy évtizedeken átívelően stabilitást és gyarapodást biztosítson. Ebben áll a gazdaságpolitika módszertana, gyakorlata és tudománya.

A közel tízéves fejlődés után sikerült Európa legdinamikusabban fejlődő gazdaságává válni. A megtermelt költségvetési forrásokból béremelésekre, egészségügyi ellátásra, oktatási feladatokra jut bőven. Tehát a kormány „visszaoszt”, remélve, hogy a munkaerő teljesítménye, egészségügyi és képzettségi állapotának javulása a gazdaság hatékonyságát s általa az ország további előbbre jutását még hatékonyabban szolgálja. Vagyis Magyarországon már nem azokat az időket éljük, mint például az 1995. évi gazdaságpolitikai kiigazító csomag (értsd Bokros Lajos megszorításai) idején, vagy a 2006 őszi konvergenciapálya-kiigazítás (értsd Gyurcsány-csomag) során, melyek hatására forrásokat vontak el az önkormányzatoktól, egészségügyi és oktatási intézményektől. Mi már évek óta forrásbőségben, stabilitásban élünk, és most az a feladatunk, hogy az állampénztár forrásait minél hatékonyabban termeljük meg, és minél célirányosabban használjuk fel. Érzékelhető, hogy a kormány most keresi ennek legjobb módját. A tudományos intézmények átszervezésébe kezdett, az egyetemektől is még több tudományos teljesítményt vár el az odarendelt források ellenében. Mindez nem megy zökkenőmentesen.

Nem értjük ugyanis annyira jól az új kor, a 2007–2008-as válságon már túllépő világ új kihívásait. Nem érzékeljük, hogy a teljes értékű versenyképességi fordulatot a jelenleginél egészségesebb és szakképzett munkaerő hiányában nem érhetjük el. Így pedig a beérkező külföldi működő tőke nem kötődik majd igazából a környezetéhez, a hazai vállalatokhoz, társadalomhoz, így egy adódó jobb lehetőség feltűnésekor könnyen továbbállhat, s a hazai tulajdonban lévő vállalkozások is piaci teret veszhetnek, akár még belföldön is, ha a termelésük nem lesz hatékonyabb, magasabb innovációjú. Az egészséges és jól felkészített munkaerőnek (mint a termelés legfőbb támaszának) pedig az ország híján van, noha a kormány rengeteg pénzt fordít az egészségügyi ellátórendszer javítására. Új kórházak, kórházi szárnyak épültek, és az egyetemi infrastruktúra is rengeteget fejlődött. Sőt, az egészséges életmódra nevelés jegyében számos sportlétesítmény teremtődött.

Joggal merül fel a kérdés: mi hát, ami még mindig elválaszt bennünket a versenyképességi fordulattól, a fejlett világ legjobbjaihoz való felzárkózástól, vagyis attól, hogy évtizedekre előremutató gazdaság-, társadalom-, egészségügyi- és oktatáspolitikát teremtsünk?

A QS World University Rankings 2020-as listájának tanúsága szerint hat magyar egyetem is szerepel a világ ezer legjobb egyeteme között. A legelőkelőbb helyezést a Szegedi Tudományegyetem érte el, melyet a szellemi kapacitásai a lista 501–510. helyére tettek. A Debreceni Egyetem a 601–650., az ELTE és a Pécsi Tudományegyetem a 650–700., a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem és a világ élvonalába szánt Budapesti Corvinus Egyetem pedig a 801–1000. helyezett jelenleg a nemzetközi listán.

Egy másik nemzetközi rangsort a hallgatói véleményeket figyelembe véve, a környezet, a hallgatók és az oktatók aránya, illetve a piacképes tudás átadása alapján állítottak össze. A Times Higher Education (THE) ranglistájára a Szent István Egyetem is felkerült a 126–150. helyre, továbbá a Semmelweis Egyetem a 41. helyre, illetve az ELTE és a Debreceni Egyetem a 151–200. rangsorsávba.

Kiváló e 6-8 magyar egyetem teljesítménye, de joggal merül fel a kérdés: és a további 30 egyetem hol tart? Sajnos a felsőoktatás régi akut problémáit még máig nem sikerült kiküszöbölni teljes mértékben. Rendszerszintű problémák vannak, nem a legjobb az oktatási stratégia, kevésbé motiváltak az oktatók, régi-elavult a tananyag, az új gazdaság- és társadalompolitika felé forduló, azt hitelesen elmagyarázni képes oktatókat-kutatókat pedig máig háttérbe szorítják. Így ameddig ez a helyzet marad, bizony versenyképes magyar felsőoktatásról rendszerszinten aligha beszélhetünk.

A másik neuralgikus pont az egészségügy. Évtizedek óta megoldatlan a helyzet, noha az elmúlt tíz évben a kormány rengeteg pénzt fordított az egészségügy rendbetételére, az egészségügyi kapacitások bővítésére. Ám a kórházak gazdálkodása „csapnivaló”. Az Állami Számvevőszék folyamatos vizsgálatai rámutatnak, hogy a jogkövető magatartás, a korrupció elleni fellépés, a számviteli rend betartása, a vagyonnal való elszámolás tekintetében – a tényfeltáró számvévszéki ellenőrzések és javaslatok ellenére – a helyzet érdemben nem javul. Már a 2016-os állami számvévszéki ellenőrzések konklúziója is az anarchia, a botrány és a burjánzó korrupció volt. Ugyan a szocialista kormányok okozta „pénzügyi csődtömeg” folyamatos kipótlása, konszolidálása történik a polgári kormány részéről, ám a hiány újratermelődik a gazdálkodási anarchia, az elszámolások áttekinthetetlensége és a korrupció miatt. Persze más állami intézmények esetében is jobbára hasonló a helyzet, különösen a szociális intézményeknél. Noha a gazdálkodási fegyelemre vonatkozó jogszabályi környezet sokat fejlődött az elmúlt években. Az Állami Számvevőszék ellenőrzési módszertana is megújult. Az ellenőrzések rendre a gazdálkodási fegyelem helyreállítására vonatkozó konkrét javaslatokat fogalmaznak meg, ám eddig úgy tűnik, az előbbre lépés nem számottevő. Ha a kórházak legalább a jogszabályi környezetbe beépített javító intézkedéseket figyelembe vennék, az ÁSZ ellenőrzési javaslatait is érvényesítenék, úgy kétségtelenül jobb helyzetben lennének, s a lakosság számára nyújtott szolgáltatásaik színvonala is emelkedhetne.

A *Polgári Szemle* 15. évfolyamának 1–3. lapszámában is méltán, az előremutatás, a jobbítás szándékával fókuszáljuk a költségvetési gazdálkodás és ellenőrzés, illetve a monetáris politika jó irányait, jó gyakorlatát. Mindemellett számos dolgozat foglalkozik az átalakuló társadalom, közigazgatás és gazdasági szabályozás kérdéskörével is.

Érdeemes *Polgári Szemlét* olvasni! Érdeemes, mert a megváltozó gazdasági és társadalmi erők tudományos feldolgozását, tehát a mindennapokat érintő folyamatok tudományos leképezését, magyarázatát adjuk. Érdeemes a *Polgári Szemlét* lapozgatni belsőföldön s a magyar ajkú – jelenlegi hivatalos országhatáron túli – közösségekben is, mert sorsunk, a megmaradásunk esélyének növelését alapozó ismereteket közvetít.

És érdeemes *Polgári Szemlét* olvasni az angolszász nyelvterületen, ahova 2019-ben immár a harmadik különszámunkat juttatjuk el, és távol-keleti barátaink sem marad-

Versenyképesség – Főszerkesztői bevezető

nak a magyar gazdasági-társadalmi változásokat, szabályozási környezetet bemutató tudományos információk nélkül, hiszen 2019 nyár végén kínai nyelven is kiadásra kerül a folyóiratunk, hogy a kínai–magyar tudományos, külgazdasági kapcsolatok ügyét szolgálja.

Kelt Budapesten, 2019. augusztus 20-án, az államalapító Szent István király emléke előtt tisztelegve:

Prof. dr. Lentner Csaba egyetemi tanár
a *Polgári Szemle* főszerkesztője